

Oriental Journal of Philology**ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY**

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**USING MODERN METHODS FOR TEACHING THE ARABIC LANGUAGE****Nilufarkhon Y. Murkhanova***Arabic teacher**Department of the Integrated Course in English Language Teaching**Andijan State Institute of Foreign Languages**Email: n.murkhanova@gmail.com**Andijan, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE**

Key words: Arabic language, modern methods, communicative method, interactive learning, digital technologies, language teaching methodology.

Received: 08.05.26**Accepted:** 09.05.26**Published:** 10.05.26

Abstract: This article analyzes the use of modern pedagogical methods in teaching the Arabic language. The study examines the effectiveness of communicative methods, interactive technologies, digital platforms, and problem-based learning in language instruction. The importance of modern teaching methods in developing students' language skills in Arabic learning is analyzed with practical examples. The results of the study show that the use of innovative methods increases students' motivation and improves the effectiveness of language acquisition.

ARAB TILINI O'QITISHDA ZAMONAVIY METODLARDAN FOYDALANISH**Nilufarxon Y. Murkhanova***Arab tili o'qituvchisi**Ingliz tili o'qitishning integrallashgan kursi kafedrasini**Andijon davlat chet tillari instituti**Email: n.murkhanova@gmail.com**Andijon, O'zbekiston***MAQOLA HAQIDA**

Kalit so'zlar: arab tili, zamonaviy metodlar, kommunikativ metod, interaktiv ta'lim, raqamli texnologiyalar, til o'qitish metodikasi.

Annatsiya: Ushbu maqolada arab tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda kommunikativ metod, interaktiv texnologiyalar, raqamli platformalar va muammoli o'qitish metodlarining samaradorligi ko'rib chiqiladi. Arab tilini o'rganishda talabalarning til ko'nikmalarini rivojlantirish uchun zamonaviy metodlarning

ahamiyati misollar asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlardan foydalanish talabalar motivatsiyasini oshiradi va tilni o'zlashtirish jarayonini samarali qiladi.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ АРАБСКОМУ ЯЗЫКУ

Нилуфархон Ю. Мурханова

Преподаватель арабского языка

Кафедра интегрированного курса преподавания английского языка

Андижанский государственный институт иностранных языков

Эл. почта: n.murkhanova@gmail.com

Андижан, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: арабский язык, современные методы, коммуникативный метод, интерактивное обучение, цифровые технологии, методика преподавания языков.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные методы преподавания арабского языка. Исследуется эффективность коммуникативного метода, интерактивных технологий, цифровых платформ и проблемного обучения. Значение современных методов в развитии языковых навыков студентов анализируется на основе конкретных примеров. Результаты исследования показывают, что использование инновационных методов повышает мотивацию студентов и эффективность усвоения языка.

Kirish. Bugungi globallashuv jarayonida arab tilini o'rganishga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Arab tili nafaqat diniy manbalarni o'rganishda, balki xalqaro diplomatiya, iqtisodiyot va madaniy aloqalarda ham muhim o'rin egallaydi. Shu sababli arab tilini o'qitish metodikasini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida takomillashtirish muhim vazifalardan biridir. Bugun dunyo miqyosida axborot almashinuvi, ilmiy hamkorlik va madaniyatlararo muloqot jadallashgani sayin, arab tilida erkin so'zlashuvchi va malakali mutaxassislar talab qilinmoqda. Turli sohalarda: jurnalistika, xalqaro tashkilotlar, turizm, ta'lim va tarjimonlikda – arab tilini bilish raqobatbardoshlikni oshirib, yangi imkoniyatlar eshigini ochadi. Shuningdek, arab dunyosining boy ilmiy merosi, falsafiy va adabiy an'analari bilan yaqindan tanishish, tarixiy manbalarni aslida o'qish va tahlil qilish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, o'qitish metodikasini takomillashtirishda kommunikativ yondashuv, integrativ ta'lim texnologiyalari, differensial va individual yondashuvlar, shuningdek, raqamli resurslardan (onlayn platformalar, interaktiv ilovalar, multimedia kontentlari) keng foydalanish muhimdir. Tinglab tushunish, o'qish,

yoziq va og'zaki nutq ko'nikmalarini muvozanatli rivojlantirish bilan birga, leksik-grammatik kompetensiyani real hayotiy vaziyatlar orqali mustahkamlash zarur. Madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish, nutq etiketi, ijtimoiy-madaniy normalarni o'rgatish ham samaradorlikni oshiradi.

Bundan tashqari, o'quv jarayonini diagnostika va formatif baholash vositalari bilan muntazam kuzatib borish, o'quvchilarning ehtiyojlari va darajasiga mos o'quv materiallarini tanlash, loyiha va muammoli vazifalar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish lozim. O'qituvchilar malakasini oshirish, metodik seminarlarda qatnashish, ilg'or tajribalarni almashish va ilmiy-tadqiqot ishlari natijalarini amaliyotga joriy etish ham muhim ahamiyatga ega. Shu tarzda, arab tilini o'qitishning zamonaviy va tizimli yondashuvi kadrlar tayyorlash sifatini yaxshilab, global mehnat bozorida muvaffaqiyat kafolatlarini mustahkamlaydi.

Arab tilini o'qitish global kontekstda nafaqat chet til sifatida, balki ilmiy tadqiqotlar, texnologik va biznes aloqalar uchun ham zarur bo'lib, xalqaro hamkorlikni mustahkamlash, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish va innovatsion loyihalarda samarali ishtirok etish imkonini beradi. Shu bilan birga, arab tilini chuqur o'zlashtirish xalqaro akademik almashinuv dasturlarida qatnashish, dunyodagi yetakchi ilmiy manbalar va tarixiy qo'lyozmalarga bevosita murojaat qilish, shuningdek, turli sohalarda – diplomatiya, media, turizm va ta'lim tizimida – raqobatbardosh kadrlar yetishtirish uchun mustahkam zamin yaratadi. Bugungi kunda global bozorlarning integratsiyalashuvi, raqamli platformalarning kengayishi va madaniy xilma-xillikni qadrlash tendensiyalari sharoitida arab tili bilimiga ega bo'lish xalqaro loyihalarni boshqarish, transchegaraviy tarmoqlar bilan ishlash hamda yangi innovatsion mahsulot va xizmatlarni yaratish jarayonida muhim ustunlik beradi. Natijada, arab tilini o'qitish nafaqat til kompetensiyasini rivojlantiradi, balki ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish ko'nikmalari va jamoaviy ish madaniyatini ham shakllantiradi, bu esa global mehnat bozorida muvaffaqiyat kalitiga aylanadi.

Arab tilini o'qitishda multikultural va madaniyatlararo komponentlarni ham hisobga olish zarur, masalan, tilning diniy va tarixiy konteksti, madaniyat bilan bog'liq frazeologiya va idiomatik ifodalar. Bu jarayonda o'quvchilarga turli Arab mamlakatlarining ijtimoiy urf-odatlarini, odob-axloq me'yorlari, mintaqaviy lahjalari va shevalari, shuningdek, adabiyot, musiqa, oshxona va san'atdagi xilma-xillik haqida tizimli tushuncha berish foydali. Til materiallarini taqdim etishda madaniy realiyalar, diniy bayramlar (Ramazon, Qurbon hayiti), tarixiy shaxslar va voqealar, shuningdek, zamonaviy ommaviy madaniyat namunalari bilan bog'lash o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va kommunikativ kompetensiyasini mustahkamlaydi. O'qituvchi darslarda autentik matnlar, video va audio materiallardan, interaktiv muloqot mashqlaridan, madaniy stsenariy va roliklardan foydalanib, talabalarning madaniyatlararo sezgirlikni

rivojlantirishi lozim. Shuningdek, stereotip va noto'g'ri tasavvurlarni tahlil qilish, madaniy tafovutlarni hurmat qilish, tilning diniy-axloqiy semantik qatlamlarini mulohaza bilan yoritish muhim. Bunday yondashuv nafaqat lug'at va grammatikani o'zlashtirishni chuqurlashtiradi, balki real hayotiy vaziyatlarda mazmunli muloqot qilish, kontekstni to'g'ri talqin etish va madaniy moslashuv ko'nikmalarini shakllantiradi.

Zamonaviy metodlarni tanlashda talabning yosh, ijtimoiy-madaniy tajriba va o'qish maqsadi hisobga olinishi kerak. Shuningdek, uning individual qobiliyatlari, o'qish uslubi, motivatsiya darajasi hamda tilni qo'llash konteksti (auditoriya, kasbiy ehtiyojlar, real hayotiy vaziyatlar) tahlil qilinishi lozim. Metod tanlash jarayonida talabaga mos differensial yondashuv, bosqichma-bosqich murakkablashtirish, interaktiv mashg'ulotlar va refleksiya elementlarini kiritish samaradorlikni oshiradi. Natijada o'qitish jarayoni shaxsga yo'naltirilgan bo'lib, o'zlashtirish sifati, mustaqil fikrlash va amaliy qo'llay olish ko'nikmalari kompleks ravishda rivojlanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. An'anaviy grammatik-tarjima metodlari ko'pincha talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda yetarli darajada samarali bo'lmaydi. Bunday yondashuvlar asosan qoidalarni yodlash, tarjima va nazariy tahlilga urg'u beradi, natijada talaba real hayotiy vaziyatlarda o'z fikrini erkin ifoda etish, muloqot jarayonida tezkor javob qaytarish va nutqiy moslashuvchanlikni namoyon etishda qiynaladi. Mashg'ulotlarda nutq amaliyotiga kam o'rin ajratilishi, interfaol topshiriqlarning yetishmasligi ham til o'rganish motivatsiyasini pasaytirishi mumkin. Zamonaviy metodlar esa talabning faol ishtirokini ta'minlaydi va amaliy nutq ko'nikmalarini shakllantiradi. Ular kommunikativ yondashuv, vazifaga yo'naltirilgan o'qitish, loyiha va muammoli ta'lim, juftlik va guruh ishlari, rol o'ynash, debat, hamda real hayotiy ssenariylarga asoslangan mashqlar orqali tilni tabiiy kontekstda qo'llashni rag'batlantiradi. Bunday metodlarda o'qituvchi fasilitator sifatida qatnashib, multimodal resurslar (audio, video, raqamli platformalar)dan foydalanadi, darhol fikr-mulohaza beradi va differensial yondashuvni qo'llaydi. Natijada tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish kompetensiyalari muvozanatda rivojlanadi, talabalarning ishonchi, motivatsiyasi va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari kuchayadi (Richards, 2006, p. 22).

Ko'plab tadqiqotchilar arab tilini o'qitishda kommunikativ va interaktiv metodlardan foydalanish talabalarning nutq faoliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaganlar, chunki bunday yondashuvlar nafaqat lug'at boyligini kengaytiradi, balki tinglab tushunish, og'zaki va yozma nutqni shakllantirish, muloqot madaniyati hamda ijtimoiy-lingvistik kompetensiyalarni mustahkamlashga xizmat qiladi; shuningdek, juftlik va guruh ishlari, rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlarni hal etish, muloqotga yo'naltirilgan topshiriqlar hamda raqamli platformalardan

foydalanish orqali talabalar o'quv jarayonida faol ishtirok etib, real hayotiy kontekstda til ko'nikmalarini sinab ko'radilar va mustahkamlaydilar (Harmer, 2007, p. 79).

Maqolada quyidagi metodlar haqida fikr yuritamiz:

ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish;

taqqoslash metodi;

pedagogik kuzatish;

amaliy mashg'ulotlar natijalarini tahlil qilish.

Har bir metodning mohiyati, qo'llash shart-sharoitlari va kutiladigan natijalari bosqichma-bosqich yoritiladi. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish jarayonida mavzuga oid klassik va zamonaviy manbalar ko'rib chiqilib, asosiy nazariy yondashuvlar hamda tadqiqot bo'shliqlari aniqlanadi; bibliografik ko'rsatkichlar tuziladi, kontseptual ramka shakllantiriladi. Taqqoslash metodi yordamida turli pedagogik yondashuvlar, dastur va metodikalar o'zaro qiyoslanadi, ularning kuchli va zaif jihatlari, shuningdek, qo'llash doiralari aniqlanadi; qiyosiy mezonlar (samaradorlik, moslashuvchanlik, resurs talabchanligi) asosida xulosalar chiqariladi. Pedagogik kuzatish metodi doirasida ta'lim jarayoni tabiiy sharoitda, tizimli reja va protokollar asosida kuzatiladi; o'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va o'zaro hamkorligi haqidagi ma'lumotlar yig'iladi, sifat va miqdoriy ko'rsatkichlar bilan hujjatlashtiriladi. Amaliy mashg'ulotlar natijalarini tahlil qilishda tajriba darslari va treninglar yakunlari statistik usullar bilan qayta ishlanadi, baholash mezonlari bo'yicha natijalar interpretatsiya qilinadi va takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi. Shu tariqa, keltirilgan metodlar uyg'un qo'llanib, tadqiqotning ishonchliligi va amaliy ahamiyati oshiriladi.

Arab tilini quyidagi zamonaviy metodlarni amalda qo'llagan xolda o'rganildi:

Kommunikativ metod;

Interaktiv metodlar;

Raqamli texnologiyalar asosidagi o'qitish;

Muammoli o'qitish (Problem-based learning).

Ushbu yondashuvlar o'quvchilarda real muloqot ko'nikmalarini mustahkamlash, mustaqil fikrlashni rivojlantirish hamda tilni kundalik hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkonini kengaytirishga qaratildi. Kommunikativ metod yordamida tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish kompetensiyalari integratsiyalashgan holda shakllantirildi; rolli o'yinlar, juftlik va guruhda ishlash kabi mashg'ulotlar orqali faol muloqot muhiti yaratildi. Interaktiv metodlar doirasida aqliy hujum, klaster, debat va keys-stadiyalar qo'llanilib, har bir mavzu bo'yicha o'quvchilarning faolligi va ishtiroki oshirildi. Raqamli texnologiyalar asosidagi o'qitishda onlayn platformalar, mobil ilovalar, elektron lug'atlar, video-ma'ruzalar va virtual sinflardan foydalanilib, masofaviy va aralash ta'lim formatlari samarali tashkil etildi. Muammoli o'qitish (Problem-based learning)

yondashuvi orqali amaliy vaziyatlar ishlab chiqilib, talabalarga muayyan til hodisalarini hal qilish, dalillash va xulosalash ko'nikmalari singdirildi; jarayonda refleksiya va baholash mezonlari aniq belgilandi.

Kommunikativ metod talabalarining real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llashiga qaratilgan bo'lib, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, maqsadga yo'naltirilgan topshiriqlar orqali amaliy til kompetensiyasini shakllantirish, juftlik va guruh ishlari, rol o'yinlari hamda muammoli vaziyatlarni yechish orqali erkin fikr almashish va kontekstga mos ravishda til vositalaridan samarali foydalanishni ta'minlaydi (Larsen-Freeman, 2011, p. 121).

Differensial yondashuv: talabaning individual qobiliyati, o'rganish tezligi, ilgariy tajribasi va motivatsiya darajasiga qarab darslarni moslashtirish metodikasi; bunda maqsad va topshiriqlarni shaxsiylashtirish, turli darajadagi materiallar (oddiydan murakkabgacha) bilan ta'minlash, o'qitish usullarini (vizual, eshitish, amaliy) moslashtirish, baholash mezonlarini egiluvchan qilish hamda muntazam qayta aloqa orqali rivojlanishni kuzatib borish; shuningdek, kichik guruhlar va individual yo'l xaritalari asosida ishlash, differensial uy vazifalari va qo'shimcha resurslar taklif etish, qiyinchiliklarni erta aniqlash va zaruratga ko'ra sur'atni moslashtirish orqali har bir talabaning imkoniyatini to'liq ro'yobga chiqarish metodikasi.

Blended learning (aralash ta'lim): onlayn va oflayn mashg'ulotlarni uyg'unlashtirish, masalan, darslarni Zoom va Google Classroom orqali olib borish. Ushbu yondashuvda talabalar sinfda yuzma yuz muhokamalar, laboratoriya ishlari va amaliy mashg'ulotlarda qatnashadilar, shu bilan birga mustaqil ravishda videodarslar ko'rish, testlar topshirish va topshiriqlarni raqamli platformalar orqali bajaradilar. Natijada o'qituvchi real vaqt rejimida fikr mulohaza beradi, o'quvchilar esa moslashuvchan jadval, shaxsiylashtirilgan o'quv yo'li va turli multimedia resurslari yordamida mavzuni chuqurroq o'zlashtiradilar. Blended learning baholash jarayonini ham boyitadi: formatif va summativ baholashlar, onlayn viktorinalar, portfellar va hamkorlikdagi loyihalar birgalikda qo'llanadi. Bundan tashqari, ota ona va o'qituvchi o'rtasidagi aloqa Classroom xabarnomalari, kundalik hisobotlar va videomuloqotlar orqali tizimli yo'lga qo'yiladi, infratuzilma esa internetga ulanish, qurilmalar va xavfsizlik siyosatlarini bilan ta'minlanadi.

Gamifikatsiya: darsni o'yin elementlari bilan boyitish (badglar, reytinglar, mini-vazifalar) motivatsiyani oshiradi. Bu yondashuv o'quvchilarning raqobat va hamkorlik ruhini kuchaytiradi, yutuqlarni ko'rinadigan qiladi va muntazam rag'bat orqali faol ishtirokni ta'minlaydi. Masalan, haftalik missiyalar, darajalar (level) va yetakchilar jadvali (leaderboard) qo'llanilganda, o'quvchilar aniq maqsadlar sari intilib, kichik g'alabalar orqali katta natijalarga erishadilar. Shuningdek, moslashuvchan ball tizimi va ochiladigan bonus topshiriqlar (unlockables) turli tayyorgarlik darajasidagi o'quvchilarni qamrab oladi hamda shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini yaratadi. O'yin mexanikalarini didaktik maqsadlar bilan bog'lash, fikrlashni chuqurlashtiruvchi

muammolar va tezkor fikr-mulohaza (feedback) bilan birga qo‘llash dars samaradorligini sezilarli oshiradi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot natijalari arab tilini o‘qitishda zamonaviy metodlarning samaradorligini ko‘rsatdi.

1. Kommunikativ metod. Bu metod tilni muloqot jarayonida o‘rganishga asoslanadi. Misol: Talabalarga quyidagi vaziyat beriladi:

Arabcha dialog:

أين تسكن؟

أسكن في طشقند.

Tarjimasi:

– Sen qayerda yashaysan?

– Men Toshkentda yashayman.

Talabalar juftlikda dialogni davom ettiradilar. Bu mashq orqali ular gapirish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Shu jarayonda talabalar navbatma-navbat savol va javob beradilar, fikrlarini aniq va mantiqan ifodalaydilar hamda talaffuz va intonatsiyani mashq qiladilar. O‘qituvchi kuzatadi, zarur joylarda tuzatishlar kiritadi va faol ishtirokni rag‘batlantiradi. Mashq yakunida olingan xulosalar baham ko‘riladi, tez-tez uchraydigan xatolar tahlil qilinadi va keyingi bosqich uchun tavsiyalar beriladi.

Task-based learning (vazifaga yo‘naltirilgan o‘qitish): Dialog va topshiriqlarni real hayotiy vaziyatga asoslash, ya‘ni o‘quvchilarni haqiqiy hayotda uchraydigan muammolarni hal etishga, muloqot qilishga va hamkorlikda yechim topishga yo‘naltirish. Bunda o‘quvchilar rol o‘ynash, muhokama, loyiha ishlari va amaliy vazifalar orqali til materialini tabiiy kontekstda qo‘llaydilar. O‘qituvchi yo‘naltiruvchi va fasilitator sifatida maqsad, mezon va resurslarni aniq belgilaydi, topshiriqlarni bosqichma-bosqich murakkablashtirib, refleksiya va qayta aloqa jarayonlarini yo‘lga qo‘yadi. Natijada til ko‘nikmalari (tinglab tushunish, gapirish, o‘qish, yozish) integratsiyalashgan holda rivojlanadi, ijtimoiy-madaniy kompetensiya mustahkamlanadi va o‘quvchilarning motivatsiyasi ortadi.

Authentic materials (asl matnlar): Arab tilida gazetalar, videolar, podkastlar va ijtimoiy media kontentini o‘quv jarayoniga kiritish. Bu turdagi materiallar mazmunan hayotiy vaziyatlarni yoritadi, talaffuz va uslub xilma-xilligini ta‘minlaydi hamda lug‘at boyligini tabiiy kontekstda kengaytiradi. Masalan, yangilik maqolalaridan asosiy g‘oyani ajratish, videolarda eshitib tushunishni mashq qilish, podkastlardan konspekt tuzish va ijtimoiy tarmoqlardagi postlar asosida muhokama yoki yozma fikr bildirish topshiriqlarini tashkil etish mumkin. Daraja bo‘yicha saralash, oldindan tayyorlangan savollar, glossariy va transkriptlardan foydalanish o‘quvchilarni qo‘llab-quvvatlaydi. Shuningdek, madaniy kontekstni tahlil qilish, dialekt va uslubiy farqlarni

solishtirish, media savodxonligi ko'nikmalarini (manbani tekshirish, fakt-chekning) rivojlantirish ham samaradorlikni oshiradi. Natijada, o'rganuvchilar real muloqotga yaqin til tajribasini oladi va motivatsiyasi ortadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kommunikativ metod talabalarning nutq faoliyatini sezilarli darajada oshiradi, chunki u o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi real muloqotni rag'batlantiradi, fikr almashish va muammoli vaziyatlarni hal etish jarayonida faol ishtirokni ta'minlaydi. Ushbu yondashuv til kompetensiyasining barcha tarkibiy qismlari: leksik, grammatik, pragmatik va ijtimoiy-madaniy ko'nikmalarni uyg'un rivojlantirishga xizmat qiladi hamda talabalarga haqiqiy hayotiy vaziyatlarda erkin, aniq va maqsadga yo'naltirilgan nutqni shakllantirish imkonini beradi (Brown, 2007, p.45).

Interaktiv metodlar. Interaktiv metodlar talabalarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. Masalan: "Rol o'ynash" usuli. Talabalar quyidagi vaziyatni sahnalashtiradi:

Vaziyat: do'konda savdo qilish.

Arabcha misol:

كم سعر هذا الكتاب؟

هذا الكتاب بعشرة دولارات.

Tarjimasi:

– Bu kitob necha turadi?

– Bu kitob 10 dollar turadi.

Collaborative learning: Talabalarni guruhlarga bo'lib, loyiha va vazifalarni birgalikda hal qilish. Har bir guruh a'zosi o'zining kuchli tomonlariga tayanib, rollarni taqsimlaydi (masalan, yetakchi, tadqiqotchi, taqdimotchi), shu orqali hamkorlik ko'nikmalari, mas'uliyat va muammolarni ijodiy yechish qobiliyati rivojlanadi. O'qituvchi jarayonni fasilitatsiya qiladi: aniq maqsadlar belgilaydi, baholash mezonlarini tushuntiradi va oraliq fikr-mulohazalar beradi. Yakunda guruhlar natijalarini taqdim etib, o'zaro baholash va refleksiya o'tkazadi, bu esa mustaqil fikrlashni, muloqot madaniyatini va dars mazmunining chuqurroq o'zlashtirilishini ta'minlaydi.

Digital collaboration tools: Padlet, Mentimeter, Kahoot va Google Docs orqali interaktiv ishlar, real vaqtda fikr almashish, savol-javob o'tkazish, viktorinalar yaratish, kollaborativ hujjatlar tahrirlash va guruh muhokamalarini boshqarish imkoniyatlari bilan kengaytiriladi. O'quvchilar ishtirokini oshirish, tezkor fikr-mulohaza olish, ijodiy topshiriqlarni birgalikda bajarish hamda dars jarayonini tahlil qilish uchun samarali vosita sifatida qo'llaniladi.

Critical thinking skills: Case-study va debatlar orqali talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmasini rivojlantirish. Bu jarayonda real hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish, dalillarni solishtirish, muammolarga bir nechta nuqtayi nazardan yondashish hamda asosli xulosalar chiqarish ko'nikmalari ustida tizimli ishlash ko'zda tutiladi. Case-study usuli orqali talabalar fakt

va ma'lumotlarni to'plash, ularni mantiqiy tartibga solish, turli yechim variantlarini ishlab chiqish va ularning afzallik hamda kamchiliklarini baholashni o'rganadilar. Debatlar esa fikrni aniq va ishonchli ifoda etish, qarshi dalillarni tahlil qilish, muloqot madaniyatiga rioya qilgan holda bahs yuritish hamda jamoa bilan hamkorlikda qaror qabul qilishni shakllantiradi. Natijada talabalar mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarda samarali yechim topish, axborotni tanqidiy qabul qilish va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga erishadilar.

Bu metod talabalarning muloqot kompetensiyasini rivojlantiradi, chunki u o'quvchilarni faol tinglash, aniq va ravon fikr bildirish, o'zaro hurmatga asoslangan bahs-munozaralarda qatnashish, hamkorlikda muammolarni hal qilish hamda turli ijtimoiy vaziyatlarda mos aloqa uslublarini qo'llashga o'rgatadi. Natijada talabalar nutq madaniyatini yaxshilaydi, fikrini mantiqan tuzishga ko'nikma hosil qiladi, jamoada ishlashda samaradorlikni oshiradi va real hayotiy kommunikativ vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishga tayyorlanadi (Scrivener, 2011, p.152).

Raqamli texnologiyalar. Bugungi kunda arab tilini o'qitishda quyidagi platformalar samarali hisoblanadi:

- Duolingo
- Quizlet
- Kahoot
- Google Classroom

Masalan, Quizlet metodi orqali arab tilidagi so'zlarni kartochkalar yordamida o'rganish mumkin.

Misol:

كتاب - kitob

مدرسة - maktab

طالب – talaba

Raqamli texnologiyalar talabalarning motivatsiyasini oshiradi, chunki ular interaktiv o'quv materiallari, vizualizatsiyalar va gamifikatsiya orqali darslarni qiziqarliroq qiladi, shaxsiylashtirilgan o'qitish imkonini beradi hamda real vaqtli fikr-mulohaza va yutuqlarni kuzatish orqali o'quv jarayoniga faolroq jalb etadi. (Chapelle, 2003, p.98).

AI-assisted learning: sun'iy intellekt orqali talaffuzni tahlil qilish, avtomatik baholash va individual mashqlar. Nutq namunalarini real vaqt rejimida solishtirish, xatolarni aniqlab, aniq tavsiyalar berish, moslashtirilgan o'quv yo'llarini yaratish va o'quvchining rivojlanishini vizual statistikalar orqali kuzatish. Interaktiv audio-topshiriqlar, adaptiv daraja sozlamalari hamda shaxsiy feedback yordamida mustaqil mashq qilish samaradorligini oshirish.

Virtual/augmented reality (VR/AR): madaniy kontekstni yanada chuqurroq vizualizatsiya qilish, real hayotiy vaziyatlarni yuqori immersiya darajasida simulyatsiya qilish, til o'rganishda

muloqot stsenariylarini interaktiv tarzda mashq qilish, ijtimoiy me'yorlar va xulq-atvor andozalarini xavfsiz muhitda sinab ko'rish, shuningdek tarixiy va zamonaviy muhitlarni vaqt va makon bo'ylab ko'rsatib, kontekstual tushunishni kengaytirish.

Korpus lingvistikasi: arab tilidagi matnlarni keng qamrovli korpuslar orqali tizimli ravishda tahlil qilish, so'z chastotalarini, kollokatsiyalarni, lemmalash va morfologik teglash natijalarini solishtirish, shuningdek, eng ko'p ishlatiladigan iboralar, frazeologik birikmalar va grammatik tuzilmalarni aniqlash. Bu jarayonda turli janr va uslublardagi matnlarni qamrab olib, diatopik (mintaqaviy), diastratik (ijtimoiy), hamda diaxronik (vaqt bo'ylab) o'zgarishlarni kuzatish, normativ va og'zaki variantlar o'rtasidagi tafovutlarni ko'rsatish, gap tuzilishi va bog'lanish vositalarining (bog'lovchilar, olmoshlar, zamon-va-modallik ko'rsatkichlari) taqsimotini xaritalash hamda pragmatik va semantik naqshlarni modellash.

Muammoli o'qitish metodi. Bu metodda talabalar muammoli vaziyatni hal qilish orqali tilni o'rganadilar. Misol: Talabalarga savol beriladi:

كيف يمكننا تعلم اللغة العربية بسرعة؟

Talabalar arab tilida fikr bildiradilar va muammoni muhokama qiladilar. Bu metod tanqidiy fikrlash va mustaqil nutqni rivojlantiradi, shuningdek, o'z fikrini aniq ifodalash, dalillar keltirish va turli nuqtai nazarlarni solishtirish ko'nikmalarini kuchaytiradi. Bahs-munozara jarayonida talabalar jamoada ishlash, faol tinglash, savol berish va muammoga bir nechta yechim taklif qilishni o'rganadilar. Natijada, ular lug'at boyligini kengaytiradilar, grammatik qurilmalarni amalda qo'llaydilar va nutq ravonligini oshiradilar, bu esa real kommunikativ vaziyatlarda o'ziga ishonch bilan so'zlashga xizmat qiladi (Richards & Rodgers, 2014, p.183).

Muammoli vaziyatlar talabalarining tadqiqot va tahlil ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bunday vaziyatlar ularni mustaqil izlanishga, mavjud ma'lumotlarni solishtirish va baholashga, dalillarni tahlil qilib xulosalar chiqarishga undaydi, shuningdek, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal etish strategiyalarini shakllantirishga yordam beradi.

Reflective practice: talabalar vaziyatni yechib bo'lgach, o'z ishlarini tahlil qiladi va xatolarini aniqlaydi. Shu jarayonda ular qaysi strategiyalar samarali bo'lganini baholaydi, muammoga yondashuvlarini solishtiradi va kelgusida natijani yaxshilash uchun aniq choralarni belgilaydi. O'qituvchidan va tengdoshlaridan fikr-mulohaza olish orqali o'zlarining kuchli va zaif tomonlarini chuqurroq anglaydi, keyingi vazifalarda xatolarni takrorlamaslik uchun reja tuzadi hamda refleksiya kundaligiga kuzatuvlarini qayd etadi.

Project-based learning: talabalar mavzu bo'yicha loyiha tayyorlaydi, bu esa kompleks va integrativ til ko'nikmalarini shakllantiradi. Ushbu jarayonda ular maqsad qo'yish, reja tuzish, manbalarni tahlil qilish, axborotni tanlab olish va qayta ishlash, shuningdek, hamkorlikda ishlash orqali kommunikativ vazifalarni hal etadi. Natijada og'zaki va yozma nutq, tinglab tushunish,

o'qish, grammatik va leksik kompetensiyalar bir vaqtning o'zida rivojlanadi; talabalarning ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, muammo yechish hamda taqdimot qilish ko'nikmalari mustahkamlanadi. Loyihalarning yakunida refleksiya, o'zaro baholash va o'qituvchi mulohazalari orqali o'quv jarayoni yanada chuqurlashadi, motivatsiya ortadi va tilni real hayotiy kontekstlarda qo'llashga zamin yaratiladi.

Tahlil va muhokama. Natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy metodlar arab tilini o'qitishda quyidagi afzalliklarga ega:

Talabalarning faolligi oshadi;

Nutq ko'nikmalari tezroq shakllanadi;

O'rganish jarayoni qiziqarli bo'ladi; Mustaqil fikrlash rivojlanadi.

Bundan tashqari, interaktiv darslar o'zaro muloqotni kuchaytiradi, real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash imkonini beradi va motivatsiyani qo'llab-quvvatlaydi;

Raqamli resurslar va multimedidan foydalanish eshitish, ko'rish hamda yozish ko'nikmalarini uyg'un rivojlantiradi;

Individual yondashuv orqali har bir talabaning ehtiyojlari inobatga olinadi va o'quv sur'ati moslashtiriladi;

Baholashning formatif usullari natijalarni tezkor tahlil qilish va xatolarni o'z vaqtida tuzatishga yordam beradi;

Hamkorlikda o'qish guruh ishlarini faollashtiradi, muloqot madaniyatini mustahkamlaydi va ijtimoiy kompetensiyalarni kengaytiradi.

An'anaviy metodlarda talaba ko'proq passiv bo'lsa, zamonaviy metodlarda u o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi: u muammolarni hal qiladi, savol beradi, fikr yuritadi, hamkorlikda ishlaydi va o'z o'qishiga mas'uliyat bilan yondashadi, shu orqali mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil hamda amaliy ko'nikmalarini bosqichma-bosqich rivojlantiradi (Harmer, 2007, p.91).

Xulosa. Arab tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi. Kommunikativ metod, interaktiv usullar, raqamli texnologiyalar va muammoli o'qitish metodlari talabalar nutq faoliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Kelajakda arab tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalarni keng qo'llash til o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi.

Avvalo, kommunikativ yondashuv real hayotiy vaziyatlar asosida muloqot ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi: rolli o'yinlar, juftlik va guruh ishlari, loyiha asosidagi topshiriqlar talabalarni faol ishtirok etishga undaydi, lug'at va grammatikani kommunikativ ehtiyojlar bilan bog'lab o'rgatadi. Interaktiv usullardan "Aqliy hujum", "Fishbone", "Jigsaw", "Debat" kabi

metodlar tanqidiy va ijodiy fikrlashni rag‘batlantirib, darsni hamkorlikda o‘rganish muhiti bilan boyitadi.

Raqamli texnologiyalar, jumladan, mobil ilovalar, LMS platformalari, virtual sinflar, talaffuzni tahlil qiluvchi AI vositalari va gamifikatsiya elementlari (reytinglar, badgelar, progress panellari) o‘quvchini shaxsiylashtirilgan, moslashuvchan va motivatsion ta’lim muhiti bilan ta’minlaydi. Audiovizual resurslar, podkastlar, autentik matnlar hamda AR/VR simulyatsiyalari talaffuz, tinglab tushunish va madaniyatlararo kompetensiyani chuqurlashtiradi.

Muammoli o‘qitish metodlari esa real kommunikativ muammolarni hal qilish orqali tahlil, sintez va baholash ko‘nikmalarini shakllantirib, o‘rganuvchini tadqiqotga yo‘naltiradi. Bularning barchasi integrativ o‘quv dizayni, differensial yondashuv va formatif baholash bilan uyg‘unlashganda, nutq faoliyatining barcha komponentlari tinglash, gapirish, o‘qish va yozish izchil rivojlanadi. Kelgusida sun’iy intellektga asoslangan adaptiv platformalar, korpus lingvistikasi, xususiylashtirilgan o‘quv yo‘llari va mikro-o‘rganish modullari keng joriy etilishi natijasida o‘quvchilarning ehtiyoj va darajasiga mos, tezkor qayta aloqa beruvchi, ma’lumotlarga tayanuvchi ta’lim ekotizimi shakllanadi. Natijada, arab tilini o‘rganish jarayoni nafaqat samarali, balki barqaror motivatsion va natijaga yo‘naltirilgan bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Jalolov, J. (2012) *Methodology of teaching a foreign language*. Chet til o‘qitish metodikasi. –Tashkent: Kitobdor. – 214 p. (in Uzbek)
2. Alimov, Sh. (2022) *Modern methods of teaching a foreign language*. Chet til o‘qitishning zamonaviy metodlari. – Andijan: Worldly knowledge. – 211 p. (in Uzbek)
3. Richards, J. (2006) *Communicative Language Teaching Today*. – Cambridge: Cambridge University Press. – 147 p. (in English)
4. Harmer, J. (2007) *How to Teach English*. – London: Longman. – 187 p. (in English)
5. Larsen-Freeman, D. (2011) *Techniques and Principles in Language Teaching*. – Oxford: Oxford University Press. – 247 p. (in English)
6. Brown, H. D. (2007) *Principles of Language Learning and Teaching*. – New York: Pearson Education. – 473 p. (in English)
7. Scrivener, J. (2011) *Learning Teaching*. – Oxford: Macmillan. – 152 p. (in English)
8. Chapelle, C. (2003) *English Language Learning and Technology*. – Amsterdam: John Benjamins. – 219 p. (in English)
9. Richards, J., Rodgers, T. (2014) *Approaches and Methods in Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press. – 183 p. (in English)